

त्रीरिच पर्ववः RV. 1, 103, 8. मरुतो वृत्रं संतेपुः CAT. Bb. 2, 3, 3. 13, 8, 4, 11. ÇĀṆKH. Ça. 16, 12, 12. संतप्तवत्स der Brustbeklemmungen hat सुच. 2, 447, 7. उरसा हि समिव तप्यते in der Brust ja wird es Einemeng ÇĀT. Bb. 11, 5, 3, 4. — caus. 1) erhitzen, erwärmen, bähnen: (उखाः) पृथगग्निभिः संतापयन्ति KAuç. 80. न संतापयितुं शक्यं सागराम्भस्तृपोत्कया Hit. 1, 81, v. 1. यदतसं प्रणमति न तत्संतापयन्त्यपि । यच्च स्वयं नतं दाहं न तत्संतापयन्त्यपि ॥ MBh. 3, 1129. Gluth von sich geben, brennen: लोकविनाशाय संतापयत भास्करः 1, 1270. durch Gluth versengen, verbrennen, in Flammen setzen: युवां लोकं संतापयिष्यथ 13, 3998. ततः संतापिता लोका मत्प्रभूतेन तेजसा Arg. 3, 36. दग्धा संतापयिवा च Hariv. 11348. — 2) durch Gluth quälen, Schmerz bereiten, quälen, peinigen, in Unruhe versetzen: न गात्रमग्निभिः सूर्यः संतापयितुमर्हति R. 2, 44, 8. 45, 23. खल्वटो दिवसे-श्चरस्य किरणैः संतापितो मस्त्वे BĦART. 2, 86. अतर्दद्दिने दहनः संतापयति राघवम् R. 2, 85, 17. हृदिस्थः शोकाग्निर्न च दहति संतापयति च Mbh. 8, 21. संतापयति नः सर्वानसौ (तपसा) Mbh. 3, 1346. 10715. 1, 5075. 13, 1888. संतापयति कमपद्यभुजं न रेगाः Pañkāt. III, 244. मा दुःखार्तं संतापयति मन्मथः R. 3, 79, 10. नानागसं मां पाशिनं संतापयितुमर्हसि Mbh. 13, 61. 14, 21. R. 2, 35, 7. 5, 31, 34. Pañkāt. 111, 1. संताप्यते (so ist mit BENFEY zu lesen) RĀĠA-TAR. 3, 7. संतापितं gequält, betrübt AK. 3, 2, 52. H. 1493. SĀV. 6, 29. आत्मानं संताप्यं sich selbst quälen, sich kasteien Mbh. 13, 1736. — Vgl. संताप u. s. w.

— अतिसम्, partic. अतिसंतप्त überaus betrübt R. 3, 68, 15.

— अभिसम् rings bedrängen: ब्रह्मद्विषं चौराभिसंतप्ति AV. 2, 12, 6. अभिसंतप्त Schmerzleitend, gequält, gepeinigt R. 4, 37, 13. तुधाभिसंतप्ताः Mbh. 13, 4421. पश्चात्तापामि 3, 268. पुत्रशोकाभि 1, 582. दुःखाभि 0 R. 2, 26, 8. — परिसम् 1) sich abquälen, sich abhärten: अलं हि परिसंतप्य R. 4, 24, 11. — 2) durch Gluth quälen: द्वाग्निपरिसंतप्तो मरुताग इव असन् R. GORR. 2, 92, 26.

2. तप (= 1. तप) adj. sich wärmend; s. अग्निताप.

3. तप्यते herrschen (vgl. पत्) Duātup. 26, 50; nach Vop. auch = 1. तप brennen.

तप (von 1. तप) 1) adj. erwärmend; davon nom. abstr. तपता in क्षेत्रवित्तपता Bālg. P. 4, 22, 37. brennend, durch Gluth verzehrend; s. ललाटंतप. quälend, peinigend, bedrängend; s. अनंतप und परंतप. — 2) m. a) Gluth, Hitze; Feuer (vgl. आतप): तिलान् — सूर्यतपे दत्तवती stellte sie in die Sonne Pañkāt. 121, 13. अश्रमकुट्टा निरशना दशपञ्चतपाश्च ये Hariv. 2539. Nach Wils. auch die Sonne. — b) die heisse Jahreszeit AK. 1, 1, 3, 19. H. 157. Çiç. 1, 66. Vgl. तपात्यप, तपात्त. — c) = तपस् Kasteiung: मरुतापाः adj. m. pl. Hariv. 14534. देवा विंशतिरैवैते मुद्रयाः सुतपाश्च ते Çabdār. bei Uçéval zu Uñādis. 4, 188. तपोपवासाध्ययनब्रह्मचर्यगतायुषाम् Kāraka ebend. Im letzten Beispiele könnte तपोपवास eine auch sonst vorkommende unregelmässige Zusammenziehung von तपउप 0 sein. — d) eine best. Form des Feuers, welche die sieben Mütter Skanda's hervorbringt, Mbh. 3, 14392. — e) N. pr. eines Wesens im Gefolge des Çiva Vjāpi zu H. 210. — 3) f. आ N. pr. einer der 8 Göttinnen des Bodhidruma Lalit. 317. — Vgl. अतप, ताप.

तपःकर (तपस् + 1. कर) 1) adj. sich kasteiend. — 2) m. ein best. Fisch, Polynemus risua oder paradisens (nach Wils.) Çabdār. im ÇKDr.; nach

CAREY bei HAUGHTON heisst dieser Fisch तपस्यामत्स्य; vgl. तपस्विन्.

तपती (partic. praes. f. von 1. तप) f. 1) die Erwärmende, N. pr. einer Tochter des Sonnengottes von der Kḥājā (Schatten), Gemahlin des Saṃvaraṇa (Verhüller) und Mutter des Kuru, Mbh. 1, 3738. 3791. 6517. 6521. fgg. VP. 266. Bhāg. P. 6, 6, 39. 8, 13, 10. 9, 22, 4. VĀMAṆA-P. in Verz. d. Oxf. H. 46, b. Nach TRIK. 1, 1, 100 = कृपा. — 2) N. pr. eines Flusses Verz. d. Oxf. H. 134, a, 22. तपतीसंगम 149, a, 15; vgl. LIA. I, 88. तपनी, तापी, तपनात्मजा; तापती als N. pr. eines Flusses Hariv. Langl. 1, 508. — Vgl. तापत्य.

तपन (von 1. तप) 1) adj. a) erwärmend, brennend, scheinend; Beiw. der Sonne Mbh. 1, 4398. 5, 4920. गते ऽस्तं तपने देवे R. 6, 79, 57. तं प्रभुस्तपनः सूर्यः von Garuḍa gesagt Mbh. 1, 1249. — b) proparox. Weh bereitend, plagend: ब्रह्मद्विषस्तपने मन्वुमीरसि RV. 2, 23, 4. अनासः 10, 34, 6. तपने ऽस्मि पिशाचानाम् AV. 4, 36, 6. चकारं भद्रमम्भयमात्मने तपने तु सः 4, 18, 6. 19, 28, 1. 30, 4. अग्नित्र 0 Ait. Br. 8, 23. तप्याय तपनाय च (शिवाय; vgl. तपते तप्यते पुनः 13, 750) Mbh. 12, 10381. — 2) m. proparox. सत्तायाम् gaṇa नन्वादि zu P. 3, 1, 134. a) die Sonne AK. 1, 1, 32. TRIK. 3, 3, 241. H. 98. an. 3, 378. MED. n. 69. Mbh. 1, 1435. 6535. 6, 3731. 13, 4638. R. 4, 16, 11. RAGH. 4, 12. VIKR. 57. KATHĀS. 6, 94. Bhāg. P. 5, 21, 3. RĀĠA-TAR. 3, 296. 4, 719. Gīt. 9, 10. — b) N. pr. eines göttlichen Wesens (viell. die Sonne), welches mit Garuḍa kämpft, Mbh. 1, 1488. — c) Bez. eines der 5 Feuer beim Svāhākāra Hariv. 10465. — d) N. pr. eines Rakshas' R. 6, 18, 11. 69, 12. — e) Bein. Agastja's (vgl. आग्नेय) H. ç. 16. — f) Hitze, Gluth Dhār. im ÇKDr. die heisse Jahreszeit H. an. — g) Bez. einer brennenden Hölle AK. 1, 2, 2, 1. TRIK. H. an. MED. VJUP. 118. M. 4, 39. BURN. Intr. 201. — h) N. verschiedener Pflanzen: a) Semecarpus Anacardium (vgl. अतृष्कर) H. an. MED. NIGH. Pr. — ß) Calotropis gigantea (अर्क) RĀĠAN. im ÇKDr. die weisse Varietät der Cal. gig. NIGH. Pr. — γ) Premna spinosa (तुद्रा-ग्निमन्थ) RĀĠAN. im ÇKDr. — ð) Cassia Senna Lin. NIGH. Pr. — i) der Sonnenstein (s. सूर्यकात्त) RĀĠAN.; vgl. तपनमणि, तपनोपल. — 3) f. ई a) oxyt. Gluth: तेजिष्ठया तपनी रूतसंतप RV. 2, 23, 14. — b) die Wurzel der Bignonia suaveolens NIGH. Pr. — c) N. pr. eines Flusses, = तापी und तपनात्मजा H. 1084. WILS. und ÇKDr. identificiren denselben mit गोदावरी, die aber vom Sch. des H. getrennt wird. — 4) u. oxyt. das Heissein, Glühen und Schmerzleiden, Büssen: तदंतप्यत । तस्मात्तपना-द्धौ ऽजायत, अग्निर्जायत u. s. w. TBR. 2, 2, 9, 1. 2. das Schmerzleiden, sich Abhärten KATH. 28, 4. तपनं प्रियविच्छेदे स्मरविशोत्थचेष्टितम् SĀH. D. 147. 125 राम 0, त्रिपुरा 0, गोपाल 0 Namen von Upanishad Ind. St. 3, 325, 1. 6. 9. — Vgl. तापन.

तपनच्छद (तपन Sonne + छद Blatt) m. Sonnenblume NIGH. Pr. = आदित्यपत्र RĀĠAN. im ÇKDr.

तपनतनय (त 0 + त 0) 1) m. der Sohn der Sonne, Bein. Karṇa's Wils. — 2) f. आ a) die Tochter der Sonne, die Jamunā RĀĠAN. im ÇKDr.; nach Wils. auch die Tapti; vgl. तपनात्मजा. — b) N. eines Baumes (s. शमी) RĀĠAN. im ÇKDr. तपनतनयेष्टा = योशमी NIGH. Pr.

तपनमणि (त 0 + मणि) m. der Sonnenstein (s. सूर्यकात्त) RĀĠAN. im ÇKDr. तपनात्मजा (तपन + आत्मजा) f. die Tochter der Sonne, N. pr. eines Flusses, = तपनी und तापी H. 1084. nach Wils. und ÇKDr. = गोदाव-